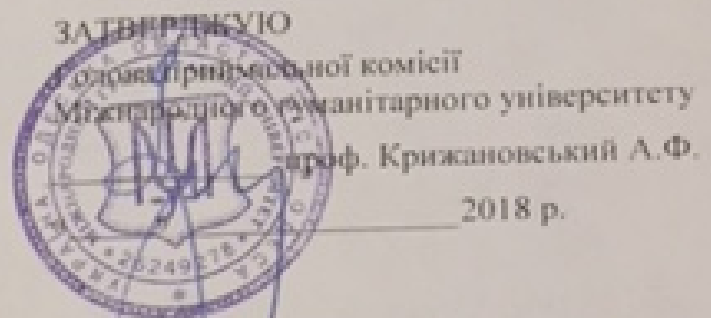

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
(фахового вступного випробування)

з КОНКУРСНОГО ПРЕДМЕТУ Хімії

для вступників на здобуття освітнього

ступеня «бакалавр»

на основі повної загальної середньої освіти

Галузь 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі)

Спеціальність 224 «Технології медичної діагностики та лікування»
(шифр і назва спеціальності)

Схвалено вченою радою
Протокол № 5 від «14» березня 2018 р.

Голова вченої ради
проф. Крижановський А.Ф.

Програма вступного випробування на здобуття ступеня «бакалавр» на основі конкурсного предмету Хімії
(назва навчальної дисципліни)
за напрямом підготовки (спеціальності) 224 «Технології медичної діагностики та лікування»,
« » , 2018 року - 38 с.

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання):

Бачеріков Валерій Анатолійович, завідувач кафедри медичної хімії та біології, кандидат хімічних наук (голова комісії);
Малиновський Володимир Олександрович, доцент кафедри загально-медичних наук, кандидат біологічних наук (член комісії);
Хоменко Тетяна Володимирівна, доцент кафедри загальної і клінічної фармакології, кандидат медичних наук (член комісії).

Програма затверджена на засіданні кафедри кафедри медичної хімії та біології

Протокол від. « » 2018 року №

© 2018 рік

ВСТУП

Хімія - одна з найважливіших природничих наук, що становить основу наукового розуміння природи. Готуючись до іспиту до вищого навчального закладу, абітурієнт повинен приділити увагу основним теоретичним положенням хімії.

Програму вступного екзамену з хімії складено для осіб, які вступають до Одеського медичного інституту Міжнародного гуманітарного університету на основі повної загальної середньої освіти для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» зі спеціальності 224 «Технології медичної діагностики та лікування».

Головною метою вступного екзамену є об'єктивне та неупереджене оцінювання рівня навчальних досягнень осіб, які закінчили загальноосвітній навчальний заклад і виявили бажання вступити до Міжнародного гуманітарного університету.

Завдання оцінювання з хімії полягає у тому, щоб оцінити знання та вміння учасників: знання учнями найважливіших законів і теорій хімії;

- володіння хімічною мовою, вміння користуватися назвами і символами хімічних елементів, назвами простих і складних речовин;
- вміння складати хімічні формули і рівняння хімічних реакцій, розв'язувати розрахункові та експериментальні задачі;
- розуміння зв'язку між складом, будовою, фізичними і хімічними властивостями речовин, способами їх добування, галузями застосування;
- знань про найважливіші природні та штучні речовини, їх будову, способи добування та галузі застосування;
- розуміння наукових основ певних хімічних виробництв;
- обізнаності з деякими екологічними проблемами, пов'язаними з хімією;
- розуміння ролі хімії у розв'язанні глобальних проблем людства.

Програму з хімії розроблено на основі чинних навчальних програм з хімії для 7—9 класів (К.: Ірпінь: Перун, 2005) та 10—11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (Тернопіль: Мандрівець, 2011), електронні версії яких розміщено на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту (www.mon.gov.ua).

Програма з хімії орієнтується на досягнення державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів. При цьому важливе не лише засвоєння учнями хімічних понять, законів, теорій, а й осмислене використання ними знань, формулювання оцінних суджень, виявлення власної позиції у різних життєвих ситуаціях.

Матеріал програми розподілено на чотири тематичні блоки: «Загальна хімія», «Неорганічна хімія», «Органічна хімія», «Обчислення в хімії», які в свою чергу розподілено за розділами і темами. У кожному розділі перелічено знання, якими мають володіти абітурієнти.

У переліку вимог, наведених у колонці «Предметні вміння та способи навчальної діяльності» детально розкрито обсяг вимог до знань та умінь з кожного розділу і теми.

Назви органічних сполук відповідають останнім рекомендаціям IUPAC. Із даним матеріалом можна ознайомитися в навчальних посібниках, які мають гриф Міністерства освіти і науки України (див. перелік рекомендованої навчальної літератури).

У програмі використано скорочення «н. у.» — нормальні умови (температура 0 °С, тиск 101,3 кПа або 760 мм рт. ст.).

Відповідно до міжнародних стандартів для позначення кількості речовини можна використовувати літери n або v. Для позначення теплового ефекту реакції слід використовувати позначення «ΔH».

Під час підготовки рекомендовано використовувати довідникові таблиці, які наведено у додатках «Розчинність кислот, солей, основ та амфотерних гідроксидів у воді за 20—25 °С», «Ряд активності металів», «Найпоширеніші назви та склад деяких неорганічних речовин, сумішей та мінералів», «Найпоширеніші назви та склад деяких органічних речовин та сумішей», «Перелік рекомендованої навчальної літератури».

Під час іспиту абітурієнту дозволяється користуватися таблицями: “Періодична система хімічних елементів Д.І.Менделєєва”, “Розчинність основ, кислот та солей у воді”, “Відносна електронегативність елементів”, “Електрохімічний ряд напруг металів”. При розв’язуванні типових розрахункових задач дозволяється користуватися мікрокалькулятором.

Категорично забороняється користуватися мобільним телефоном.

Критерії оцінювання знань вступників на вступному випробуванні:

- Для вступників до університету 200 бальна шкала.

ЗМІСТ

№	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміннята способи навчальної діяльності
1. Загальна хімія			
1 . 1	Основні хімічні поняття. Речовина	<p>Поняття речовина, фізичне тіло, матеріал, просте речовина (метал, неметал), складна речовина, хімічний елемент; найдрібніші частинки речовини — атом, молекула, йон (катіон, аніон). Склад речовини (якісний, кількісний). Валентність хімічного елемента. Хімічна (найпростіша, істинна) і графічна (структурна) формули. Фізичне явище. Відносні атомна і молекулярна маси, молярна маса, кількість речовини. Одиниці вимірювання кількості речовини, молярної маси, молярного об'єму; значення температури і тиску, які відповідають нормальним умовам (н.у.); молярний об'єм газу (за н.у.). Закон Авогадро; число Авогадро; середня відносна молекулярна маса суміші газів, повітря. Масова частка елемента у сполуці.</p>	<p><i>Скласти</i> формули сполук зазначеннями валентності елементів. <i>Записувати</i> хімічні та графічні (структурні) формули речовин. <i>Розрізняти</i> фізичні тіла і речовини; прості та складні речовини; елементи і прості речовини; метали і неметали; атоми, молекули та йони (катіони, аніони); фізичні та хімічні властивості речовини; фізичні явища та хімічні реакції; найпростішу та істинну формули сполуки. <i>Визначати</i> валентність елементів у бінарних сполуках. <i>Аналізувати</i> якісний (елементний) і кількісний склад речовини за її хімічною формулою.</p>

1 . 2	Хімічна реакція	Хімічна реакція, схема реакції, хімічне рівняння. Закон збереження мас речовин під час хімічної реакції, об'ємних співвідношень газів у хімічній реакції. Зовнішні ефекти, що супроводжують хімічні реакції. Поняття окисник, відновник, окиснення, відновлення. Типи хімічних реакцій. Швидкість хімічної реакції. Каталізатор.	<p><i>Записувати</i> схеми реакцій, хімічні рівняння.</p> <p><i>Розрізняти</i> типи реакції за кількістю реагентів і продуктів (реакції сполучення, розкладу, обміну, заміщення), зміною ступеня окиснення елементів (реакції окисно-відновні та неокисно-відновні), тепловим ефектом (реакції екзотермічні, ендотермічні), напрямом перебігу (реакції оборотні, необоротні).</p> <p><i>Визначати</i> во окисно-відновній реакції окисник і відновник, процеси окиснення і відновлення.</p> <p><i>Аналізувати</i> вплив концентрації реагентів, величини поверхні контакту, температури, каталізатора на швидкість хімічної реакції.</p> <p><i>Застосовувати</i> закон збереження мас речовин для перетворення схеми реакції на хімічне рівняння.</p> <p><i>Використовувати</i> метод електронного балансу для перетворення схеми окисно-відновної реакції на хімічне рівняння.</p>
1 . 3	Періодичний закон і періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва	Періодичний закон (сучасне формулювання). Структура короткого і довгого варіантів періодичної системи; періоди, групи, підгрупи (головні, побічні). Порядковий (атомний) номер елемента, розміщення металічних і неметалічних елементів у періодичній системі, періодах і групах; лужні, лужноземельні, інертні елементи, галогени.	<p><i>Розрізняти</i> в періодичній системі періоди, групи, головні та побічні підгрупи; металічні та неметалічні елементи за їх положенням у періодичній системі.</p> <p><i>Використовувати</i> інформацію, закладену в періодичній системі, для визначення типу елемента (металічний або неметалічний елемент), максимального значення його валентності, типу простої речовини (метала або металу), хімічного характеру оксидів, гідроксидів, сполук елементів із воднем.</p> <p><i>Аналізувати</i> зміни властивостей простих речовин залежно від розміщення елементів у періодах, підгрупах, при переході від одного періоду до іншого.</p>

1 . 4	Будова атома	Склад атома (ядро, електронна оболонка). Поняття нуклон, нуклід, ізотопи, протонне число, нуклонне число, орбіталь, енергетичні рівні і підрівні, спарений і неспарений електрон, радіус атома (простого йона); основний і збуджений стани атома. Сутність явища радіоактивності. Формис- ip -орбіталей, розміщення p -орбіталей у просторі. Послідовність заповнення електронами енергетичних рівнів і підрівнів атома елементів №1—20, електронні та графічні формули атомів і простих йонів елементів №1—20.	<i>Записувати</i> електронні та графічні формули атомів і простих йонів елементів №1—20, атомів неметалічних елементів 2-го і 3-го періоду в збудженому стані. <i>Визначити</i> склад ядер (кількість протонів і нейтронів у нукліді) і електронних оболонок (енергетичних рівнів та підрівнів) атомів елементів №1—20. <i>Порівнювати</i> радіуси атомів і простих йонів. <i>Аналізувати</i> зміни радіусів атомів у періодах і підгрупах.
1 . 5	Хімічний зв'язок	Основні типи хімічного зв'язку (йонний, ковалентний, водневий, металічний). Характеристики ковалентного зв'язку — кратність, енергія, полярність. Типи кристалічних ґраток (атомні, молекулярні, йонні, металічні); залежність фізичних властивостей речовини від типу кристалічних ґраток. Електронна формула молекули. Електронегативність елемента. Ступінь окиснення елемента в речовині.	<i>Складати</i> електронні формули молекул, хімічні формули сполук за ступенями окиснення елементів, зарядами йонів. <i>Розрізняти</i> валентність і ступінь окиснення елемента. <i>Обчислювати</i> ступінь окиснення елемента у сполуці. <i>Визначити</i> кратність, полярність чи неполярність ковалентного зв'язку між атомами. <i>Прогнозувати</i> тип хімічного зв'язку в сполуці, фізичні властивості речовини з урахуванням типу кристалічних ґраток.

1 . 6	Суміші речовин. Розчини	Сумішіоднорідні(розчини)танеоднорідні (суспензія,емульсія,піна,аерозоль).Масова іоб'ємна(длягазу)часткиречовинив суміші.Методирозділеннясумішей (відстоювання,фільтрування,центрифугування,випарювання,перегонка).Поняття розчин,розчинник,розчиненаречовина, кристалогідрат,електролітичнадисоціація, електроліт,неелектроліт,ступіньелектролітичноїдисоціації,йонно-молекулярне рівняння.Масовачасткарозчиненої речовиниурозчині.Будовамолекуливоди; водневийзв'язкуводи.Забарвлення індикаторів(універсального,лакмусу, фенолфталеїну,метилоранжу)вкислому, лужномуінейтральному середовищах. Реакції обміну між електролітамиурозчині.	<i>Складати</i> схемиелектролітичноїдисоціаціїоснов,кислот,солей; йонно-молекулярнірівняннязамолекулярнимірівняннями молекулярні рівняннязйонно-молекулярними рівняннями. <i>Розрізняти</i> однорідні танеоднорідні суміші різнихтипів;розбавлені, концентровані,насичені,ненасиченірозчини;електролітич неелектроліти, сильні та слабкі електроліти. <i>Визначати</i> можливістьперебігу реакціїобміну між електролітами в розчині. <i>Аналізувати</i> вплив будови речовин, температури, тиску(для газів) на їхрозчинністьуводі; механізмиутворенняйонівприрозчиненніу воді електролітів йонної та молекулярної будови. <i>Застосовувати</i> знаннядлявибору методу розділення однорідної або неоднорідної суміші речовин.
-------------	----------------------------	--	--

2. Неорганічна хімія

2.1. Основні класи неорганічних сполук

2.1.1.	Оксиди	Визначення, назви, класифікація оксидів, хімічні властивості солетворних оксидів, способи добування оксидів	<i>Складати</i> хімічні формули оксидів; рівняння реакцій, які характеризують їх хімічні властивості солетворних оксидів (взаємодія з водою, оксидами, кислотами, лугами), способи добування оксидів (взаємодія простих і складних речовин із киснем, розкладання нерозчинних основ, деяких кислот і солей під час нагрівання). <i>Називати</i> оксиди за їхніми хімічними формулами. <i>Визначати</i> формули оксидів серед формул сполук інших вивчених класів. <i>Розрізняти</i> несолетворні (CO, N ₂ O, NO, SiO) і солетворні оксиди (кислотні, основні, амфотерні). <i>Порівнювати</i> за хімічними властивостями основні, кислотні та амфотерні (наприклад оксидів Цинку та Алюмінію) оксиди. <i>Встановлювати</i> залежність властивостей оксидів від типу елементу і хімічного зв'язку в сполуці.
--------	--------	---	---

2.1.2.	Осно ви	Визначення(загальнетазпогляду електролітичної дисоціації), назви, класифікація, хімічні властивості, способи добування основ	<p><i>Складати</i> хімічні формули основ; рівняння реакцій, які характеризують хімічні властивості лугів (взаємодія з кислотними оксидами, кислотами та солями в розчині) та нерозчинних основ (взаємодія з кислотами, розкладання під час нагрівання), способи добування лугів (взаємодія лужних і лужноземельних (крім магнію) металів із водою, основних оксидів лужних і лужноземельних елементів із водою) й нерозчинних основ (взаємодія солей із лугами в розчині).</p> <p><i>Називати</i> основи за їхніми хімічними формулами.</p> <p><i>Визначати</i> формули основ серед формул сполук інших вивчених класів.</p> <p><i>Розрізняти</i> розчинні (луги) та нерозчинні основи.</p> <p><i>Порівнювати</i> хімічні властивості розчинних (лугів) і нерозчинних</p>
2.1.3.	Кислоти	Визначення(загальнетазпогляду електролітичної дисоціації), назви, класифікація, хімічні властивості, способи добування кислот	<p><i>Складати</i> хімічні формули кислот; рівняння реакцій, які характеризують хімічні властивості кислот (взаємодія з металами, основними оксидами, основами та солями в розчині) та способи їх добування (взаємодія кислотних оксидів із водою, неметалів із воднем, солей із кислотами).</p> <p><i>Називати</i> кислоти за їхніми хімічними формулами.</p> <p><i>Визначати</i> формули кислот серед формул сполук інших вивчених класів, валентність кислотного залишку за формулою кислоти.</p> <p><i>Розрізняти</i> кислоти за складом (оксигеновмісні, безоксигенові), здатністю до електролітичної дисоціації (сильні, слабкі) та основністю.</p>
2.1.4.	Солі	Визначення(загальнетазпогляду електролітичної дисоціації), назви, класифікація, хімічні властивості, способи добування солей	<p><i>Складати</i> хімічні формули середніх та кислих солей; рівняння реакцій, які характеризують хімічні властивості середніх солей (взаємодія з металами і кислотами—хлоридною, сульфатною, нітратною, лугами, солями в розчині) та способи їх добування (взаємодія кислот із металами, основних оксидів із кислотами, кислотних оксидів із лугами, лугів із кислотами, солей із кислотами, солей із лугами, кислотних оксидів з основними оксидами, солей із солями, солей із металами (реакції здійснюються у розчинах), металів із металами).</p> <p><i>Називати</i> середні та кислі солі за їхніми хімічними формулами.</p> <p><i>Визначати</i> формули середніх та кислих солей серед формул сполук інших вивчених класів.</p> <p><i>Розрізняти</i> за складом середні та кислі солі.</p>

2.1.5.	Амфотерні сполуки	Явищеамфотерності(наприкладіаоксидів ігидроксидів);хімічнівластивості, способи добуванняамфотерних гідроксидів	<i>Складати</i> рівнянняреакцій,якіхарактеризуютьхімічнівластивостіоксидівігидроксидівАлюмініютаЦинку(взаємодіязкислотами, лугами)таспособидобуваннягідроксидівАлюмініюіЦинку (взаємодіясолейцихелементівізлугамиврозчині, алюмінатіві цинкатів ізкислотами).
2.1.6.	Генетичнізв'язки міжкласами неорганічнихсполук		<i>Складати</i> рівнянняреакційміжнеорганічнимисполукамірізнихкласів. <i>Порівнювати</i> хімічнівластивостіоксидів,основ,кислот,амфотерних гідроксидів, солей. <i>Установлювати</i> зв'язкиміжскладоміхімічнимивластивостями оксидів,кислот,основ,амфотернихгідроксидів,солей;генетичні зв'язкиміжпростимиречовинами,оксидами,основами,кислотами, амфотерними гідоксидами,
2.2. Металічні елементи та їхні сполуки. Метали			
2.2.1.	Загальні відомості про металічні елементи та метали	Положенняметалічнихелементівуперіодичнійсистемі;особливості електронноїбудовиатомівметалічних елементів;особливостіметалічногозв'язку; загальніфізичнітахімічнівластивості металів,загальніспособіхдобування;ряд активностіметалів;явищекорозії,способи захисту металіввідкорозії;сплавинаоснові заліза (чавун,сталь).	<i>Визначати</i> положенняметалічнихелементівуперіодичній системі. <i>Характеризувати</i> металічнийзв'язок,металічнікристалічніґратки, фізичні властивості металів. <i>Розрізняти</i> металічнітанеметалічніелементизаелектронною будовою атомів. <i>Складати</i> електронніформулиатомівметалічнихелементів— Літію,Натрію,Магнію,Алюмінію,Калію,Кальцію,Феруму; рівнянняреакцій,якіхарактеризуютьхімічнівластивостіметалів (взаємодіязкиснем,галогенами,сіркою,водою,розчинамикислот, лугівтасолей)іспособіхдобування(відновленняоксидівкоксом, карбон(II)оксидом,воднем,металотермія(алюмотермія));рівняння реакцій, які відбуваються під часвиробництвачавунуісталі. <i>Пояснювати</i> залежністьхімічноїактивностіметаліввіделектронної будовіїхатомів;сутькорозіїметалів;хімічніперетворенняпідчас виробництвачавунуісталі. <i>Прогнозувати</i> можливістьперебігухімічнихреакційметалівіз водою, розчинамикислот, солей, лугів.

2.2.2.	Лужні та лужноземельні елементи	Хімічні властивості натрію, калію, магнію, кальцію; назва формули найважливіших сполук лужних і лужноземельних елементів; застосування сполук Натрію, Калію, Магнію, Кальцію; хімічні формули назви найважливіших калійних добрив; твердість води.	<i>Характеризувати</i> положення Натрію, Калію, Магнію, Кальцію в періодичній системі, фізичні властивості натрію і калію, магнію і кальцію, вид твердості води— тимчасову, або карбонатну; постійну, загальну; застосування оксидів Магнію і Кальцію, гідроксидів Натрію, Калію, Магнію і Кальцію. <i>Склади</i> електронні формули атомів і іонів Натрію, Калію, Магнію, Кальцію; рівняння реакцій, які характеризують хімічні властивості натрію, калію, магнію, кальцію (взаємодія з киснем, галогенами, сіркою, водою), оксидів і гідроксидів Натрію, Калію, Магнію, Кальцію; рівняння реакцій, які використовують для зменшення або усунення твердості води (кип'ятіння, додавання соди або вапна).
2.2.3.	Алюміній	Хімічні властивості, добування та застосування алюмінію; назва формули найважливіших сполук Алюмінію.	<i>Характеризувати</i> положення Алюмінію в періодичній системі, фізичні властивості алюмінію, оксиду та гідроксиду Алюмінію, застосування алюмінію. <i>Склади</i> електронні формули атома і йона Алюмінію; рівняння реакцій, які характеризують хімічні властивості алюмінію (взаємодія з киснем, галогенами, сіркою, розчинами кислот, лугів та солей), амфотерність оксиду та гідроксиду Алюмінію (взаємодія з основними та кислотними оксидами, кислотами та лугами).
2.2.4.	Ферум	Хімічні властивості та добування заліза; назва формули найважливіших сполук Феруму; застосування заліза та сполук Феруму.	<i>Характеризувати</i> положення Феруму в періодичній системі, фізичні властивості заліза, оксидів і гідроксидів Феруму; застосування заліза та сполук Феруму; фізіологічна роль іонів Феруму. <i>Склади</i> електронну формулу атома Феруму; рівняння реакцій, які характеризують хімічні властивості заліза (взаємодія з киснем, хлором, сіркою, водяною парою, розчинами кислот та солей, ржавіння), оксидів і гідроксидів Феруму (взаємодія з кислотами), солей Феруму (взаємодія з розчинами лугів, кислот, солей), взаємоперетворення сполук Феруму(II) і Феруму(III).
2.3. Неметалічні елементи та їхні сполуки. Неметали			

2.3.1.	Галогени	Хімічні формули фтору, хлору, бром, йоду; хімічні формули, назви та фізичні властивості найважливіших сполук галогенів (гідроген хлориду, галогенідів металічних елементів); способи добування в лабораторії та хімічні властивості гідроген хлориду і хлоридної кислоти; найважливіші	<i>Складати</i> рівняння реакцій, характерних для хлору (взаємодія з металами, неметалами, водою), гідроген хлориду і хлоридної кислоти (взаємодія з металами, основними оксидами, основами, амфотерними сполуками, солями); рівняння реакцій добування гідроген хлориду в лабораторії. <i>Порівнювати</i> хімічну активність галогенів.
--------	----------	--	---

		галузі застосування хлору, гідроген хлориду, хлоридної кислоти; якісна реакція для виявлення хлорид-іонів.	окисника, у виробництві органічних і неорганічних речовин), гідроген хлориду, хлоридної кислоти (у виробництві пластмас, для добування хлоридів), хлоридів (натрій хлориду — харчової приправи, для добування хлору, натрію, натрій гідроксиду, соди). <i>Застосовувати</i> знання для вибору способу виявлення хлорид-іонів у розчині.
2.3.2.	Оксиген і Сульфур	Хімічні формули кисню, озону, сірки та найважливіших сполук Оксигену і Сульфуру; фізичні та хімічні властивості кисню, озону, сірки, оксидів Сульфуру, сульфатної кислоти, сульфатів; способи добування кисню в лабораторії; найважливіші галузі застосування кисню, озону, сірки, сульфатної кислоти та сульфатів; якісна реакція для виявлення сульфат-іонів.	<i>Складати</i> рівняння реакцій, характерних для кисню (взаємодія з металами, неметалами, сполуками неметалічних елементів з Гідрогеном), сірки (взаємодія з металами, деякими неметалами), оксидів Сульфуру (взаємодія з водою, основними оксидами, основами), сульфатної кислоти (взаємодія з металами, основними оксидами, основами, амфотерними сполуками, солями); рівняння реакцій добування кисню в лабораторії, утворення і розкладу озону. <i>Порівнювати</i> склад, хімічну активність кисню та озону. <i>Характеризувати</i> найважливіші галузі застосування кисню (як окисника), озону (знезараження води), сірки (добування сульфатної кислоти, виробництво гуми, сірників, протизапальних препаратів, косметичних засобів), сульфатної кислоти (виробництво мінеральних добрив, волокон) та сульфатів (гіпс — у будівництві, медицині; мідний купорос — для боротьби зі шкідниками рослин, протравлення деревини). <i>Застосовувати</i> знання для вибору способу виявлення кисню та сульфат-іонів (у розчині).

2.3.3.	Нітроген і Фосфор	<p>Хімічні формули азоту, білого і червоного фосфору, найважливіших сполук Нітрогену і Фосфору; фізичні та хімічні властивості азоту, білого і червоного фосфору, нітроген(II) оксиду, нітроген(IV) оксиду, фосфор(V) оксиду, амоніаку, солей амонію, нітратної кислоти, нітратів, ортофосфатної кислоти, ортофосфатів; способи добування амоніаку, нітратної та ортофосфатної кислот у лабораторії; найважливіші галузі застосування азоту, амоніаку, нітратної кислоти, нітратів, ортофосфатної кислоти, ортофосфатів; якісні реакції для виявлення йонів амонію та ортофосфат-іонів.</p>	<p><i>Складати</i> рівняння реакцій, характерних для азоту і фосфору (взаємодія з металами, деякими неметалами), амоніаку (взаємодія з киснем, водою, кислотами), солей амонію (взаємодія з лугами, солями), нітратної кислоти (взаємодія з металами, основними оксидами, основами, амфотерними сполуками, солями), нітроген(IV) оксиду та фосфор(V) оксиду (взаємодія з водою, основними оксидами, основами), ортофосфатної кислоти (взаємодія з металами, основними оксидами, основами, солями); рівняння реакцій, які характеризують взаємоперетворення середніх і кислих ортофосфатів; <i>термічно</i> розклад солей амонію (хлориду, нітрату, карбонату та гідрогенкарбонату) та нітратів; рівняння реакцій добування амоніаку, нітратної та ортофосфатної кислоти лабораторії.</p>
--------	-------------------	---	--

			<p>(червоного і білого фосфору), найважливіші галузі застосування азоту (виробництво амоніаку, створення низьких температур), амоніаку (добування нітратної кислоти, виробництво добрив, нашатирного спирту), нітратної кислоти (виробництво добрив, вибухових речовин, нітрогеновмісних органічних сполук), нітратів (виробництво добрив, вибухових речовин), ортофосфатної кислоти та ортофосфатів (виробництво добрив).</p> <p><i>Порівнювати</i> хімічну активність азоту, червоного і білого фосфору.</p> <p><i>Застосовувати</i> знання для вибору способу виявлення амоніаку, йонів</p>
--	--	--	--

2.3.4.	Карбоні Силіцій	<p>Простіречовини Карбону; адсорбція, адсорбційні властивості активованого вугілля; хімічні формули найважливіших сполук Карбону і Силіцію; фізичні та хімічні властивості вуглецю, силіцію, оксидів Карбону, карбонатів, силіцій(IV) оксиду, силікатної кислоти, силікатів; способи добування оксидів Карбону в лабораторії; найважливіші галузі застосування алмазу, графіту, активованого вугілля, оксидів Карбону, карбонатів, гідрогенкарбонатів, силіцій(IV) оксиду, силікатів; якісні реакції для виявлення карбонат-і силікат-іонів.</p>	<p><i>Складати</i> рівняння реакцій, характерних для вуглецю і силіцію (взаємодія з активними металами і неметалами, оксидами металічних елементів), карбон(II) оксиду (взаємодія з киснем, оксидами металічних елементів), карбон(IV) оксиду (взаємодія з водою, основними оксидами, лугами, вуглецем), силіцій(IV) оксиду (взаємодія з основними оксидами, лугами); рівняння реакцій взаємоперетворення середніх кислих карбонатів, термічного розкладу карбонату і гідрогенкарбонату, добування оксидів Карбону в лабораторії.</p> <p><i>Характеризувати</i> склад, будову і фізичні властивості простих речовин Карбону (графіт, алмаз, карбін), найважливіші галузі застосування алмазу (урізальних і шліфувальних інструментах), графіту (у виробництві олівців, електродів), активованого вугілля (в медицині, упротигазах, для очищення води), оксидів Карбону (СО як відновник, СО₂ — у виробництві соди, цукру, газованих напоїв, наповнювача вогнегасників), натрій гідрогенкарбонату, карбонатів Кальцію та Натрію, силіцій(IV) оксиду (виробництво скла, будівельних матеріалів), силікатів (складові цементу, кераміки, порцеляни, рідке скло).</p> <p><i>Застосовувати</i> знання для вибору способу виявлення карбон(IV) оксиду, карбонат-і силікат-іонів (у розчині).</p>
--------	-----------------	--	---

3. Органічна хімія

3.1.	Теоретичні основи органічної хімії	Найважливіші елементи-органогени, органічні сполуки; природні та синтетичні органічні сполуки.	<i>Визначати</i> найважливіші елементи-органогени (С, Н, О, N, S, Р). <i>Розрізняти</i> за характерними ознаками неорганічні та органічні сполуки, природні та синтетичні органічні сполуки.
		Молекулярна будова органічних сполук. Хімічний зв'язок молекул органічних сполук: енергія, довжина, просторова напрямленість, полярність. σ -Зв'язок і π -зв'язок. Одинарний, кратні (подвійний, потрійний), ароматичний зв'язки.	<i>Характеризувати</i> кратність, полярність та неполярність ковалентного зв'язку молекул органічних сполук, σ -і π -зв'язок за способом утворення. <i>Порівнювати</i> одинарні, подвійні, потрійні та ароматичні зв'язки за енергією і довжиною та просторовою напрямленістю. <i>Аналізувати</i> реакційну здатність органічних сполук різними типами зв'язків.
		Гібридизація електронних орбіталей атома Карбону; sp^3 -, sp^2 -, sp -гібридизації.	<i>Визначити</i> типи гібридизації та просторову орієнтацію гібридних електронних орбіталей атомів Карбону в молекулах органічних сполук.
		Класифікація органічних сполук за будовою карбонового ланцюга і наявністю характеристичних (функціональних) груп.	<i>Класифікувати</i> органічні сполуки за будовою карбонового ланцюга на насичені вуглеводні циклічної будови – алкани, ненасичені вуглеводні циклічної будови – алкени, алкіни; циклічні вуглеводні – циклоалкани та аарени; за наявністю характеристичних (функціональних) груп на спирти, фенол, галогеноалкани, альдегіди, карбонові кислоти, естери, аміни, амінокислоти.
		Явище гомології; гомологи, гомологічний ряд, гомологічна різниця. Класи органічних сполук. Загальні формули гомологічних рядів і класів органічних сполук.	<i>Визначати</i> гомологи вуглеводнів та їх похідних. <i>Розрізняти</i> гомологічні ряди і класи органічних сполук. <i>Установлювати</i> відповідності між представниками гомологічних рядів та їх загальними формулами, класами органічних сполук та їх характеристичними (функціональними) групами.
		Поняття первинний (вторинний, третинний, четвертинний) атом Карбону.	<i>Визначити</i> у молекулах органічних сполук різної будови первинний, вторинний, третинний, четвертинний атоми Карбону.
		Номенклатура органічних сполук.	<i>Називати</i> органічні сполуки за структурними формулами, використовуючи номенклатуру IUPAC. <i>Складати</i> структурні формули органічних сполук за назвами згідно з номенклатурою IUPAC.

<p>Явище ізомерії, ізомери, структурна просторова (геометрична, або <i>цис-транс</i>-) ізомерія.</p>	<p><i>Визначати</i> ізомери за структурними формулами. <i>Розрізняти</i> структурні просторові (геометричні, або <i>цис-і-транс</i>-) ізомери. <i>Установлювати</i> відмінності між ізомерами і гомологами за: якісним і кількісним складом, будовою молекул.</p>
--	---

<p>Взаємний вплив атомів або груп атомів у молекулах органічних сполук.</p>	<p><i>Установлювати зв'язок між будовою і властивостями органічних сполук з урахуванням перерозподілу електронної густини в прикладах пропену (приєднання галогеноводнів та в одизгідно із правилом В. Марковнікова); спиртів (подібність до кислот); фенолу (кислотні властивості, здатність до реакцій заміщення у бензеновому кільці); насичених одноосновних карбонових кислот (кислотні властивості), амінів (основні властивості, здатність аніліну до реакцій заміщення у бензеновому кільці).</i></p> <p><i>Аналізувати хімічну будову органічних сполук, використовуючи основні положення теорії О. М. Бутлерова.</i></p> <p><i>Прогнозувати реакційну здатність органічних сполук, використовуючи поняття про взаємний вплив атомів або груп</i></p>
<p>Класифікація хімічних реакцій органічної хімії (реакції приєднання, заміщення, ізомеризації).</p>	<p><i>Класифікувати реакції за участю органічних сполук (заміщення, приєднання, відщеплення, ізомеризації).</i></p> <p><i>Установлювати зв'язок між будовою молекул органічних сполук та їх здатністю вступати в реакції певного типу.</i></p>

3.2. Вуглеводні

3.2.1.	Алкани	Загальна формула алканів, їх номенклатура, ізомерія, будова молекул, фізичні та хімічні властивості, спосіб добування, застосування.	<p><i>Називати</i> перші 10 представників гомологічного ряду алканів за номенклатурою IUPAC.</p> <p><i>Складати</i> молекулярні та структурні формули алканів; рівняння реакцій, що характеризують хімічні властивості алканів (реакція заміщення наприклад хлорування метану, повне окиснення алканів або часткове окиснення метану, термічний розклад метану, крекінг, ізомеризація алканів), лабораторний спосіб добування метану.</p> <p><i>Пояснювати</i> вище sp^3-гібридизація електронних орбіталей атомів Карбону в молекулах алканів.</p> <p><i>Порівнювати</i> фізичні властивості алканів наприклад їх температур кипіння і плавлення.</p> <p><i>Обґрунтовувати</i> залежність між агрегатним станом за нормальних умов, температурами плавлення і кипіння алканів та їх відносною молекулярною масою; здатність алканів до реакцій заміщення за електронною будовою молекул, застосування алканів (паливо, пальне, розчинники, добування сажі, водню, галогеноалканів) їхніми властивостями.</p> <p><i>Установлювати</i> зв'язки між будовою молекул і властивостями алканів.</p>
--------	--------	--	---

3.2.2.	Алкени	Загальна формула алкенів, їх номенклатура, ізомерія, будова молекул, хімічні властивості, способи добування, застосування; якісні реакції на подвійний зв'язок.	<p><i>Визначити</i> структурні ізомери алкенів за будовою карбонового ланцюга, розташуванням подвійного зв'язку; міжгрупові (алкени циклоалкани) та просторові (геометричні, або <i>цис-транс-</i>) ізомери. <i>Називати</i> алкени за номенклатурою IUPAC.</p> <p><i>Скласти</i> молекулярні, структурні формули алкенів; рівняння реакцій, що характеризують хімічні властивості етену та пропену (реакції приєднання водню, галогенів, галогеноводнів, води; полімеризація, часткове окиснення етену та повне окиснення алкенів), промислові та лабораторні способи добування алкенів (термічний крекінг алканів, дегідрування алканів, дегідратація насичених одноатомних спиртів, взаємодія галогеноалканів зі спиртовим розчином лугу, реакції алкінів з воднем), добування етену в лабораторії.</p> <p><i>Пояснювати</i> вище sp^2-гібридизації електронних орбіталей атомів Карбону в молекулах алкенів.</p> <p><i>Застосовувати</i> знання для вибору способу виявлення етену (взаємодія з бромною водою, водним розчином калій перманганату), алкенів (взаємодія з бромною водою).</p> <p><i>Обґрунтовувати</i> застосування алкенів (виробництво поліетилену, поліпропілену, етанолу, 1,2-дихлороетану) їхніми властивостями.</p> <p><i>Установлювати</i> зв'язки між будовою та здатністю алкенів до реакцій приєднання.</p> <p><i>Аналізувати</i> приєднання галогеноводнів та води до пропену згідно з перерозподілом електронної густини в молекулі (правило В. Марковникова).</p>
--------	--------	---	--

3.2.3.	Алкини	Загальна формула алкінів, їх номенклатура, ізомерія, будова молекул; хімічні властивості та способи добування ґетину, застосування; якісні реакції на потрійний зв'язок.	<p><i>Визначити</i> структурні ізомери алкінів за будовою карбонового ланцюга, розташуванням потрійного зв'язку.</p> <p><i>Називати</i> алкіни за номенклатурою IUPAC.</p> <p><i>Складати</i> молекулярні та структурні формули алкінів; рівняння реакцій, що характеризують хімічні властивості ацетилену (реакції приєднання водню, галогенів, галогеноводнів, води (реакція М. Кучерова); реакції заміщення – взаємодія з натрієм, амоніачним розчином аргентум(I) оксиду; тримеризація ацетилену, повне окиснення алкінів і часткове окиснення ацетилену), промислового та лабораторного способи добування ацетилену (термічний розклад метану, взаємодія кальцій ацетиленіду з водою, реакція 1,2-дихлороетану зі спиртовим розчином лугу).</p>
--------	--------	--	--

			<p>зварювання металів; добування вінілхлориду, полівінілхлориду, оцтового альдегіду), зумовлене його властивостями.</p> <p><i>Пояснювати</i> вище sp-гібридизації електронних орбіталей атомів Карбону в молекулах алкінів.</p> <p><i>Застосовувати</i> знання для вибору способу виявлення ацетилену (взаємодія з бромною водою, водним розчином калій перманганату, амоніачним розчином аргентум(I) оксиду), алкінів, що містять у складі молекул C–H зв'язки (взаємодія з бромною водою, амоніачним розчином аргентум(I) оксиду).</p> <p><i>Порівнювати</i> реакційну здатність етену і етин у реакціях приєднання.</p> <p><i>Установлювати</i> зв'язок між будовою та здатністю ацетилену до реакцій приєднання, заміщення.</p>
3.2.4.	Ароматичні вуглеводні. Бензен	Загальна формула аренів гомологічного ряду бензену. Будова, властивості, способи добування бензену; поняття про ароматичні зв'язки, π -електронну систему.	<p><i>Скласти</i> молекулярну та структурну формули бензену; рівняння реакцій, що характеризують хімічні властивості бензену (реакції заміщення за участю галогенів, реакції приєднання – гідрування та хлорування ($h\nu$), окиснення), добування бензену в промисловості (каталітичне гідрування гексану, циклогексану, тримеризація ацетилену).</p> <p><i>Розрізняти</i> ненасичені та ароматичні вуглеводні.</p> <p><i>Пояснювати</i> вище sp^2-гібридизації електронних орбіталей атомів Карбону в молекулі бензену, стійкість бензену до дії окисників та його здатність до реакцій заміщення.</p> <p><i>Порівнювати</i> зв'язки між атомами Карбону в молекулах бензену, алканів і алкенів, реакційну здатність бензену, алканів і алкенів у</p>

3.2.5.	Природні джерела вуглеводнів та їхня переробка	Нафта, природний та супутній нафтовий газ, вугілля, їх склад; крекінг і ароматизація нафти та нафтопродуктів, детонаційна стійкість бензину, октанове число; переробка вугілля; проблеми добування рідкого пального з вугілля та альтернативних джерел.	<p><i>Називати</i> продукти переробки нафти та кам'яного вугілля.</p> <p><i>Наводити приклади</i> використання природної вуглеводневої сировини як джерела органічних сполук.</p> <p><i>Складати</i> рівняння реакцій, що відбуваються під час спалювання природного газу.</p> <p><i>Розрізняти</i> реакції, які відбуваються під час крекінгу та ароматизації вуглеводнів.</p> <p><i>Порівнювати</i> детонаційну стійкість бензину в зручаних умовах октанових чисел.</p>
--------	--	---	--

3.3. Оксигеновмісні органічні сполуки

3.3.1.	Спирти	<p>Характеристична (функціональна) група спиртів. Класифікація спиртів. Загальна формула одноатомних насичених спиртів. Будова, номенклатура, ізомерія, властивості, способи добування та застосування. Поняття про водневий зв'язок.</p>	<p><i>Визначити</i> структурні ізомери одноатомних насичених спиртів за будовою карбонового ланцюга, розташуванням гідроксильної групи та міжкласові ізомери (етери).</p> <p><i>Називати</i> одноатомні насичені спирти, а також етиленгліколь і гліцерол за номенклатурою IUPAC.</p> <p><i>Класифікувати</i> спирти за будовою карбонового ланцюга – насичені, ненасичені, за кількістю гідроксильних груп – одно- і багатоатомні, за природою атомів Карбону, з якими сполучена гідроксильна група, – первинні, вторинні, третинні спирти.</p> <p><i>Скласти</i> молекулярні, структурні формули спиртів; рівняння реакцій, що відображають хімічні властивості насичених одноатомних спиртів і гліцеролу (реакції заміщення – взаємодія з активними металами, галогеноводнями, естерифікація, міжмолекулярна дегідратація, внутрішньомолекулярна дегідратація, часткове та повне окиснення), промислові способи добування метанолу (із синтезу газу), етанолу (гідратація етену, ферментативним бродінням глюкози, відновлення метанолу) і лабораторні способи добування спиртів (гідроліз галогеноалканів).</p> <p><i>Характеризувати</i> склад будову молекул одноатомних насичених спиртів.</p> <p><i>Обґрунтувати</i> застосування етанолу (добування оцтової кислоти, діетилового етеру) та метанолу (добування формальдегіду) їхніми властивостями.</p> <p><i>Порівнювати</i> фізичні властивості (температури кипіння, розчинність у воді) одноатомних насичених спиртів відповідних алканів, метанолу, етанолу, етиленгліколю та гліцеролу; активність одноатомних насичених спиртів, води і неорганічних кислот у реакціях із лужними металами.</p> <p><i>Установлювати</i> зв'язки між електронною будовою молекул одноатомних насичених спиртів та їхніми фізичними і хімічними властивостями.</p>
--------	--------	---	--

		Етиленглікольтагліцеролякпредставники багатоатомнихспиртів;якіснареакціяна багатоатомні спирти.	<p><i>Складати</i>рівнянняреакцій,щовідображаютьхімічнівластивості етиленгліколютагліцеролу(взаємодіязнатрієм,купрум(II) гідроксидом(беззаписурівнянняреакції),повнеокиснення); гліцеролу(взаємодіязнітратноюкислотою,вищиминасиченимита ненасиченимикарбоновимикислотами);добуваннягліцеролу (омилення жирів).</p> <p><i>Установлювати</i>зв'язкиміжбудовоюмолекулбагатоатомних спиртів таїхвластивостями.</p> <p><i>Застосовувати</i>знаннядлявиборуспособувиявленнябагатоатомних спиртів (взаємодія зкупрум(II)гідроксидом).</p>
3.3.2.	Фенол	Формулафенолу.Будовамолекулифенолу, характеристична(функціональна)групав ній;властивості,добування,застосування; якісні реакціїнафенол.	<p><i>Складати</i>молекулярну,структурнуформулифенолу;рівнянняреакцій ,щовідображаютьхімічнівластивостіфенолу(реакціїза участюгидроксильноїгрупи–взаємодіязнатрієм,натрій гідроксидом;реакціїзаучастюбензеновогокільця–взаємодія з бромноюводою,нітратноюкислотою),йогодобуванняв промисловості(гідролізхлоробензену).</p> <p><i>Обґрунтовувати</i>взаємнийвпливгидроксильноїгрупиібензенового кільця в молекулі фенолу.</p> <p><i>Порівнювати</i>кислотнівластивостіспиртів,фенолуікарбонатної кислоти; здатність бензенуі фенолудо реакційзаміщення.</p> <p><i>Установлювати</i>зв'язкиміжбудовоюмолекулифенолуїйого властивостями.</p> <p><i>Застосовувати</i>знаннядлявиборуспособувиявленняфенолу (взаємодія зферум(III)хлоридом, бромною водою).</p>

3.3.3.	Альдегіди	Загальна формула альдегідів. Будова молекули альдегідів, характеристична (функціональна) група, номенклатура, ізомерія, властивості, добування, застосування; якісні реакції на альдегідну групу.	<p><i>Визначити</i> структурні ізомери альдегідів за будовою карбонового ланцюга.</p> <p><i>Називати</i> альдегіди за номенклатурою IUPAC.</p> <p><i>Наводити приклади</i> застосування етанолу (добування оцтової кислоти, етилового спирту) та метанолу (добування формаліну, уротропіну) їхніми властивостями.</p> <p><i>Складати</i> структурні формули молекули альдегідів та їх структурних ізомерів; рівняння реакцій, що відображають хімічні властивості альдегідів (відновлення, часткове окиснення), добування етанолу промисловості (гідратація етилену за реакцією М. Кучерова) і лабораторії (окисненням етанолу).</p>
--------	-----------	---	--

			оксиду, купрум(II)гідроксидом.
3.3.4.	Карбонові кислоти	Характеристична(функціональна)група карбоновихкислот.Класифікаціякарбоновихкислот.Загальнаформуланасичених одноосновнихкарбоновихкислот.Будова, номенклатура,ізомеріяодноосновних карбоновихкислот,властивості,добування, застосування.	<p><i>Визначити</i> структурні ізомери насичених одноосновних карбонових кислот за будовою карбонового ланцюга, міжкласові ізомери (естери). <i>Називати</i> заноменклатурою IUPAC насичені одноосновні карбонові кислоти, давати тривіальні назви першим трьом одноосновним карбоновим кислотам.</p> <p><i>Класифікувати</i> карбонові кислоти за будовою карбонового ланцюга (насичені, ненасичені), кількістю карбоксильних груп (одно-, дво-, основні) і кількістю атомів Карбону в їх молекулах (нижчі, вищі).</p> <p><i>Складати</i> формули структурних ізомерів насичених одноосновних карбонових кислот; рівняння реакцій, що відображають хімічні властивості карбонових кислот (взаємодія з активними металами, основними оксидами, основами, солями карбонатної кислоти, спиртами); рівняння реакцій добування метанової кислоти (окиснення метану, взаємодія карбон(II) оксиду з натрійгідроксидом із подальшою дією хлоридної кислоти) та етанової кислоти (окиснення бутану, етанолу, етаналу).</p> <p><i>Обґрунтовувати</i> здатність нижчих карбонових кислот до електролітичної дисоціації, а їх розчинів — змінювати забарвлення індикаторів; особливі імічні властивості метанової кислоти (здатність до окиснення — взаємодія з амонамачним розчином аргентум(I) оксиду, купрум(II)гідроксидом).</p> <p><i>Порівнювати</i> фізичні властивості (температури кипіння, розчинність у воді) насичених одноосновних карбонових кислот і одноатомних насичених спиртів; кислотні властивості карбонових кислот в межах гомологічного ряду, а також зі спиртами, фенолом і неорганічними кислотами.</p> <p><i>Установлювати</i> зв'язки між електронною будовою молекули фізичними та хімічними властивостями карбонових кислот.</p>

3.3.5.	Естери. Жири	Загальна формула естерів карбонових кислот. Будова, номенклатура, ізомерія, властивості, добування, застосування. Жири – естери гліцеролу і вищих карбонових кислот. Класифікація жирів, властивості, добування, застосування. Мила і синтетичні мийні засоби.	<p><i>Визначити</i> структурні ізомери естерів карбонових кислот за будовою карбонового ланцюга, міжкласові ізомери (карбонові кислоти); структурні формули жирів – триолеїну, тристеарину; формули солей пальмітинової і стеаринової кислот.</p> <p><i>Називати</i> естери за номенклатурою IUPAC.</p> <p><i>Класифікувати</i> жири на тваринні рослинні; тверді і</p>
--------	--------------	--	---

			<p>гідролізу; рівняння реакцій, які відображають властивості жирів (омилення, гідрування).</p> <p><i>Установлювати</i> зв'язки між складом, будовою молекул, властивостями та застосуванням жирів.</p> <p><i>Застосовувати</i> знання для вибору способу виявлення ненасичених рідких жирів (взаємодія з бромною водою).</p>
3.3.6.	Вуглеводи	<p>Класифікація вуглеводів; склад, молекулярні формули глюкози, фруктози, сахарози, крохмалю і целюлози; структурна формула відкритої форми молекули глюкози; властивості глюкози, сахарози, крохмалю і целюлози; добування глюкози, виробництво сахарози і крохмалю; якісні реакції для визначення глюкози і крохмалю; застосування глюкози, крохмалю, целюлози.</p>	<p><i>Розрізняти</i> моно-, ди- та полісахариди.</p> <p><i>Наводити приклади</i> застосування глюкози, крохмалю (виробництво етанолу) та целюлози (добування штучного ацетатного шовку) їхніми властивостями.</p> <p><i>Складати</i> рівняння реакцій, що відображають хімічні властивості глюкози (повне і часткове окиснення, відновлення, спиртового та молочнокислого бродиння, естерифікація, взаємодія з купрум(II) гідроксидом без нагрівання (без запису рівняння реакції) та з нагріванням), сахарози (повне окиснення, гідроліз, утворення сахаратів), крохмалю (кислотний та ферментативний гідроліз) і целюлози (повне окиснення, гідроліз, естерифікація – утворення триацетату та тринітрату целюлози), фотосинтезу.</p> <p><i>Установлювати</i> подібність і відмінність крохмалю та целюлози за складом, будовою молекул і властивостями.</p> <p><i>Застосовувати</i> знання для вибору способу виявлення глюкози (взаємодія з амоніачним розчином аргентум(I) оксиду, реакції з</p>

3.4. Нітрогеномісні органічні сполуки

3.4.1.	Аміни	Характеристична(функціональна)групаамінів.Класифікаціяамінів.Номенклатура,ізомерія,будова,властивості,способидобування та застосування.	<p><i>Визначити</i> структурні формули ізомерних амінів за будовою карбонів ланцюга, положення аміногрупи та міжвидові ізомери (первинні, вторинні, третинні аміни).</p> <p><i>Називати</i> аміни за номенклатурою IUPAC.</p> <p><i>Класифікувати</i> амінія як похідні амоніаку (первинні, вторинні, третинні) та за будовою карбонів ланцюга (насичені, ароматичні).</p> <p><i>Скласти</i> рівняння реакцій, що відображають хімічні властивості насичених амінів як органічних основ (взаємодія з водою, неорганічними кислотами; горіння); аніліну (взаємодія з неорганічними кислотами, бромною водою); добування аніліну (відновлення нітробензену – реакція М. М. Зініна).</p>
--------	-------	---	---

			аніліну в реакціях заміщення. <i>Порівнювати</i> основні властивості амоніаку, первинних, вторинних, третинних насичених амінів та аніліну.
3.4.2.	Амінокислоти	Склад і будова молекул, номенклатура, властивості, добування, застосування амінокислот. Поняття про амфотерність амінокислот, біполярний йон; ди-, три-, поліпептиди, пептидний зв'язок (пептидна група атомів)	<i>Називати</i> амінокислоти за номенклатурою IUPAC. <i>Складати</i> структурні формули найпростіших амінокислот – гліцину (аміноетанової), аланіну (2-амінопропанової); рівняння реакцій, що відображають їх імічні властивості амінокислот наприклад взаємодії аміноетанової кислоти і 2-амінопропанової кислоти з неорганічними кислотами, основами; утворення ди-, три-, поліпептидів. <i>Обґрунтовувати</i> амфотерність амінокислот, утворення біполярних йонів. <i>Порівнювати</i> за будовою молекул і імічними властивостями амінокислот з карбоновими кислотами та амінами.
3.4.3.	Білки	Будова білків, їх властивості, застосування, кольорові реакції на білки.	<i>Характеризувати</i> процеси гідролізу, денатурації білків. <i>Застосовувати</i> знання для вибору способу виявлення білків (ксантопротеїнова та біуретова реакції).
3.5. Синтетичні високомолекулярні речовини і полімерні матеріали на їх основі			
	Синтетичні високомолекулярні речовини і полімерні матеріали на їх основі	Поняття про полімер, мономер, елементарну ланку, ступінь полімеризації. Класифікація високомолекулярних речовин; способи синтезу високомолекулярних речовин; будова і властивості полімерів; термопластичні полімери і пластмаси на їх основі; поняття про натуральні і синтетичні каучуки, синтетичні волокна; значення полімерів у суспільному господарстві та побуті.	<i>Класифікувати</i> полімери за шляхом одержання (природні, штучні, синтетичні); відношенням до нагрівання (термопластичні, терморезистентні); будовою (лінійні, розгалужені, сітчасті). <i>Складати</i> рівняння реакцій полімеризації і утворення найважливіших полімерів (поліетилену, поліпропілену, полістирену, полівінілхлориду, тefлону, фенолформальдегідних смол, поліізопрену, полібутадієну, капрону, лавсану). <i>Розрізняти</i> способи утворення високомолекулярних сполук (реакції полімеризації та поліконденсації). <i>Порівнювати</i> властивості природних (бавовна, льон, шовк, вовна), штучних (штучний ацетатний і віскозний шовк) та синтетичних волокон (капрон, лавсан). <i>Установлювати</i> зв'язки між властивостями та застосуванням полімерів.

3.6. Узагальнення знань про органічні сполуки

	<p>Встановлення генетичних зв'язків між різними класами органічних сполук, між органічними та неорганічними сполуками</p>	<p><i>Порівнювати</i> хімічні властивості органічних сполук різних класів. <i>Установлювати</i> зв'язки між складом і хімічними властивостями органічних сполук різних класів, між органічними та неорганічними сполуками; генетичні зв'язки між органічними та неорганічними сполуками. <i>Складати</i> рівняння реакцій—взаємоперетворень органічних сполук</p>
--	---	---

4. Обчислення в хімії

4.1.	<p>Розв'язування задач хімічними формулами і на виведення формули сполуки</p>	<p>Формули для обчислення кількості речовини, кількості частинки у певній кількості речовини, масової частки елемента в сполуці, відносної густини газу, масової (об'ємної) частки компонента в суміші, виведення формули сполуки за масовими частками елементів</p>	<p><i>Обчислювати</i> відносну молекулярну та молярну масу речовини, кількість частинки у певній кількості речовини, масу речовини, об'єм газу; об'єм даної маси або кількість речовини газу за умов: n; відносну густину газу за іншим газом; масові та об'ємні (для газів) частки речовини в суміші; середню молярну масу суміші газів; масову частку елемента в сполуці за її формулою. <i>Установлювати</i> хімічну формулу сполуки за масовими частками елементів, що входять до її складу.</p>
4.2.	<p>Вираження кількості складу розчину (суміші)</p>	<p>Масова частка розчиненої речовини</p>	<p><i>Обчислювати</i> масову частку розчиненої речовини в розчині, масу (об'єм) розчиненої речовини, масу розчинника, масу розчиненої речовини. <i>Виконувати</i> обчислення для приготування розчинів із кристалогідратів.</p>
4.3.	<p>Розв'язування задач за рівняннями реакцій</p>	<p>Алгоритми розв'язку задач за рівняннями реакцій; відносний вихід продукту реакції</p>	<p><i>Обчислювати</i> за рівняннями хімічної реакції масу, об'єм (для газу) або кількість речовини реагенту або продукту за відомою масою, об'ємом (для газу) або кількістю речовини іншого реагенту або продукту; відносний вихід продукту реакції. <i>Установлювати</i> хімічну формулу речовини за кількісними даними про реагенти і продукти реакції. <i>Виконувати</i> обчислення, якщо речовини містять домішки або наявні в надлишку. <i>Розв'язувати</i> комбіновані задачі (поєднання не більше двох алгоритмів).</p>

ДОДАТКИ

Таблиця розчинності основ, кислот, амфотерних гідроксидів і солей у воді за 20–25°C

Йони, на які дисоціює сполука	H ⁺	NH ₄ ⁺	Li ⁺	Na ⁺	K ⁺	Mg ²⁺	Ca ²⁺	Ba ²⁺	Al ³⁺	Cr ³⁺	Zn ²⁺	Mn ²⁺	Fe ²⁺	Fe ³⁺	Pb ²⁺	Cu ²⁺	Ni ²⁺	Ag ⁺	Hg ²⁺
OH ⁻		р	р	р	р	м	м	р	н	н	н	н	н	н	н	н	н	–	–
F ⁻	р	р	м	р	р	м	м	м	м	р	р	р	м	н	м	р	р	р	#
Cl ⁻	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	м	р	р	н	р
Br ⁻	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	м	р	р	н	м
I ⁻	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	–	м	–	р	н	м
S ²⁻	р	р	р	р	р	#	#	р	#	#	н	н	н	#	н	н	н	н	н
SO ₃ ²⁻	р	р	р	р	р	р	м	м	–	–	р	м	м	–	м	–	м	н	#
SO ₄ ²⁻	р	р	р	р	р	р	м	н	р	р	р	р	р	р	м	р	р	м	р
NO ₃ ⁻	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р
PO ₄ ³⁻	р	р	м	р	р	м	н	н	н	н	н	м	н	н	н	#	н	н	#
CO ₃ ²⁻	р	р	р	р	р	м	н	н	–	–	н	н	н	–	н	#	м	м	–
CH ₃ COO ⁻	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	–	р	р	р	р	р

Умовні позначення: «р» – речовина розчинна (розчинність більше 1 г речовини у 100 г води);

«м» – речовина малорозчинна (розчинність – від 1 до 0,001 г у 100 г води);

«н» – речовина практично нерозчинна (розчинність – менше 0,001 г у 100 г води);

«–» – речовина не існує;

«#» – речовина існує, але реагує з водою; її розчинність визначити не можна.

Ряд активності металів

Li, K, Ba, Ca, Na, Mg, Al, Mn, Zn, Fe, Ni, Sn, Pb(H₂), Cu, Ag, Hg, Pt, Au

Найпоширеніші назви та склад деяких неорганічних речовин, сумішей та мінералів

Найпоширеніша назва речовини або суміші	Хімічна формула речовини або компонента (компонентів)	Найпоширеніша назва речовини або суміші	Хімічна формула речовини або компонента (компонентів) суміші
Кухонна (кам'яна) сіль	NaCl	Мідний купорос	CuSO ₄ ·5H ₂ O
Каустична сода, їдкий натр	NaOH	Залізний купорос	FeSO ₄ ·7H ₂ O
Кальцинована сода	Na ₂ CO ₃	Гірка сіль	MgSO ₄ ·7H ₂ O
Кристалічна сода	Na ₂ CO ₃ ·10H ₂ O	Алюмокалійовий галун	KAl(SO ₄) ₂ ·12H ₂ O
Питна (харчова) сода	NaHCO ₃	Перекис водню, пергідроль	H ₂ O ₂ (водний розчин)
Натрієва селітра	NaNO ₃	Йодна сіль	I ₂ (спиртовий розчин)
Калійна селітра	KNO ₃	Нашатирний спирт, аміачна вода	NH ₃ (водний розчин)
Аміачна селітра	NH ₄ NO ₃	Хлорне вапно	CaCl(OCl), або CaOCl ₂
Нашатир	NH ₄ Cl	Розчинне скло	Na ₂ SiO ₃
Поташ	K ₂ CO ₃	Кремній(напівпровідник)	Si
Крейда, мармур, вапняк	CaCO ₃	Кварц, кварцевий пісок	SiO ₂
Негашене вапно	CaO	Глина, глинозем, каолін	Al ₂ O ₃ ·2SiO ₂ ·2H ₂ O
Гашене вапно	Ca(OH) ₂	Скло (віконне)	Na ₂ O·CaO·6SiO ₂
Вапняна вода	Ca(OH) ₂ (водний розчин)	Малахіт	(CuOH) ₂ CO ₃
Борна кислота	H ₃ BO ₃	Хлорна вода	Cl ₂ (водний розчин)
Корунд	Al ₂ O ₃	Бромна вода	Br ₂ (водний розчин)
Гематит (залізна руда)	Fe ₂ O ₃	Бертолетова сіль	KClO ₃
Магнетит (залізна руда)	Fe ₃ O ₄	Азотна кислота	HNO ₃
Свинцевий сурик	Pb ₃ O ₄	Соляна кислота	HCl (водний розчин)
Сірчана кислота	H ₂ SO ₄	Плавиковоа кислота	HF(водний розчин)
Олеум	розчин SO ₃ у H ₂ SO ₄	Ляпіс	AgNO ₃
Гіпс	CaSO ₄ ·2H ₂ O	Марганцівка	KMnO ₄
Алебастр	CaSO ₄ ·1/2 H ₂ O	Карбід, кальцій карбід	CaC ₂
Сухий лід	CO ₂ (твердий)	Фосфорний ангідрид	P ₂ O ₅
Сірководень	H ₂ S	Простий суперфосфат	Ca(H ₂ PO ₄) ₂ ·H ₂ O + CaSO ₄ ·2H ₂ O
Сірчистий газ	SO ₂	Подвійний суперфосфат	Ca(H ₂ PO ₄) ₂ ·H ₂ O
Чадний газ	CO	Преципітат	CaHPO ₄ ·2H ₂ O
Газ, що звеселяє, закис азоту	N ₂ O	Сечовина	CO(NH ₂) ₂
Пірит	FeS ₂	Амофос	NH ₄ H ₂ PO ₄ + (NH ₄) ₂ HPO ₄

Найпоширеніші назви та склад деяких органічних речовин та сумішей

Найпоширеніша назва речовини або	Хімічна формула	Найпоширеніша назва речовини	Хімічна формула
болотний газ, рудниковий газ	CH_4	карболова кислота, фенол	$\text{C}_6\text{H}_5\text{OH}$
ізобутан	$(\text{CH}_3)_2\text{CHCH}_3$	пікринова кислота	2,4,6-тринітрофенол
ізопентан	$(\text{CH}_3)_2\text{CHCH}_2\text{CH}_3$	мурашина кислота, формиатна кислота	HCOOH
неопентан	$(\text{CH}_3)_4\text{C}$	оцтова кислота, ацетатна кислота	CH_3COOH
ізооктан	$(\text{CH}_3)_3\text{CCH}_2\text{CH}(\text{CH}_3)_2$	пропіонова кислота, пропіонатна кислота	$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{COOH}$
метиленова група	$-\text{CH}_2-$	натрій формиат	HCOONa
діаргентум(I) ацетиленід	$\text{AgC}\equiv\text{CAg}$	магній формиат, магній диформіат	$(\text{HCOO})_2\text{Mg}$
динатрій ацетиленід	$\text{NaC}\equiv\text{CNa}$	натрій ацетат	CH_3COONa
дивініл	$\text{CH}_2=\text{CH}-\text{CH}=\text{CH}_2$	кальцій ацетат, кальцій діацетат	$(\text{HCOO})_2\text{Ca}$
ізопрен	$\text{CH}_2=\text{C}(\text{CH}_3)\text{CH}=\text{CH}_2$	молочна кислота, лактатна кислота	$\text{CH}_3\text{CH}(\text{OH})\text{COOH}$
метилхлорид	CH_3Cl	щавлева кислота, оксалатна кислота	$\text{HOOC}-\text{COOH}$
етилхлорид	$\text{C}_2\text{H}_5\text{Cl}$	динатрій оксалат	$\text{NaOOC}-\text{COONa}$
пропілхлорид	$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{Cl}$	метил формиат	HCOOCH_3
ізопропілхлорид	$(\text{CH}_3)_2\text{CHCl}$	етил формиат	HCOOC_2H_5
хлороформ	CHCl_3	метилацетат	$\text{CH}_3\text{COOCH}_3$
йодоформ	CHI_3	етилацетат	$\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}_5$
вінілхлорид	$\text{CH}_2=\text{CHCl}$	натрій метилат	CH_3ONa
метиловий спирт, деревний спирт	CH_3OH	натрій етилат	$\text{C}_2\text{H}_5\text{ONa}$
етиловий спирт, винний спирт	$\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$	глюконова кислота	$\text{HOCH}_2(\text{CHOH})_4\text{COO}$
пропіловий спирт	$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{OH}$	сорбіт	$\text{HOCH}_2(\text{CHOH})_4\text{CH}_2$
ізопропіловий спирт	$(\text{CH}_3)_2\text{CHOH}$	сахарна кислота	$\text{HOOC}(\text{CHOH})_4\text{COO}$
диметиловий етер	CH_3OCH_3	кальцій сахарат	$\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11}\cdot\text{CaO}$
діетиловий етер, діетиловий ефір	$\text{C}_2\text{H}_5\text{OC}_2\text{H}_5$	гліцин, амінооцтова кислота	$\text{NH}_2\text{CH}_2\text{COOH}$
мурашиний альдегід, формальдегід	HCHO	аланін, α -амінопропіонова кислота	$\text{CH}_3\text{CH}(\text{NH}_2)\text{COOH}$
формалін	36–37% розчин HCHO	піроксилін	$(\text{C}_6\text{H}_7\text{O}_2(\text{ONO}_2)_3)_n$
ацетон	CH_3COCH_3	клітковина	$(\text{C}_6\text{H}_{10}\text{O}_5)_n$
нітрогліцерин, тринітрогліцерин	$\text{CH}_2(\text{ONO}_2)\text{CH}(\text{ONO}_2)\text{CH}_2(\text{ONO}_2)$		

Перелік рекомендованої навчальної літератури

1. Підручник «Хімія. 7 клас» /авт. Попель П.П., Крикля Л.С./ К: Академія, 2007.
2. Підручник «Хімія. 7 клас» /авт. Ярошенко О.Г./ К: Станіца, 2008.
3. Підручник «Хімія. 7 клас» /авт. Буринська Н.М./ К: Перун, 2007.
4. Підручник «Хімія. 7 клас» /авт. Лашевська Г.А./ К: Генеза, 2007.
5. Підручник «Хімія. 8 клас» /авт. Попель П.П., Крикля Л.С./ К: Академія, 2008.
6. Підручник «Хімія. 8 клас» /авт. Ярошенко О.Г./ К: Освіта, 2008.
7. Підручник «Хімія. 8 клас» /авт. Буринська Н.М./ К: Перун, 2008.
8. Підручник «Хімія. 9 клас» /авт. Буринська Н.М., Величко Л.П./ К: Перун, 2009.
9. Підручник «Хімія. 9 клас» /авт. Лашевська Г.А./ К: Генеза, 2009.
10. Підручник «Хімія. 9 клас» /авт. Попель П.П., Крикля Л.С./ К: Академія, 2009.
11. Підручник «Хімія. 9 клас» /авт. Ярошенко О.Г./ К: Освіта, 2009.
12. Підручник «Хімія. 10 клас (рівень стандарту, академічний рівень)» /авт. Ярошенко О.Г./ К: Грамота, 2010.
13. Підручник «Хімія. 10 клас (рівень стандарту, академічний рівень)» /авт. Попель П.П., Крикля Л.С./ К: Академія, 2011.
14. Підручник «Хімія. 10 клас (профільний рівень)» /авт. Буринська Н.М. та ін./ К: Педагогічна думка, 2010.
15. Підручник «Хімія. 11 клас (рівень стандарту)» /авт. Лашевська Г.А., Лашевська А.А./ К: Генеза, 2011.
16. Підручник «Хімія. 11 клас (рівень стандарту)» /авт. Ярошенко О.Г./ К: Грамота, 2011.
17. Підручник «Хімія. 11 клас (академічний рівень)» /авт. Величко Л.П./ К: Освіта, 2011.
18. Сучасна термінологія і номенклатура органічних сполук /авт. Толмачова В.С., Ковтун О.М., Корнілов М.Ю., Гордієнко О.В., Василенко С.В./ Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008.
19. Номенклатура органічних сполук /авт. Толмачова В.С., Ковтун О.М., Дубовик О.А., Фіцайло С.С./ Тернопіль: Мандрівець, 2011.
20. Збірник завдань для державної підсумкової атестації з хімії. 9 клас /авт. Лашевська Г.А., Титаренко Н.В./ К: Центр навчально-методичної літератури, 2011.
21. Збірник завдань для державної підсумкової атестації з хімії. 11 клас /авт. Дубовик О.А./ К: Центр навчально-методичної літератури, 2011.
22. Хімія. Повний курс. Універсальний довідник для випускників та абітурієнтів /авт.

Титаренко Н.В./ К: Літера ЛТД, 2011.

Голова комісії _____

Бачеріков В.А.
доцент ОМІ МГУ, к.хім.н.